

# JEUGDHULP DONBOSCO

## VLAANDEREN

### Werkten mee

Petra Aerts

Bert Bruggeman

Cyriel Craeghs

Elke Dannau

Harry De Ceulaer

Renilde De Coninck

Kristine Decroos

Marc De Veirman

Luc De Win

Jos Evens

Danny Keuppens

Carlo Loots

Colette Schaumont

Joris Van den Baere

Daisy Vranckx

### Bijzondere dank aan

Margot Hoste

Koen Lemmens

Piet Stienaers

Els Vanderlinden

Koen Van Sevenant

Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen

Waaistraat 6 - 9900 Eeklo

# Da mihi animas

over het kunstwerk dat symbool staat voor Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen

'Da mihi animas' was de lijfspreuk van Don Bosco. Letterlijk vertaald betekent dit 'Geef mij de zielen'. Deze uitdrukking moet begrepen worden binnen de tijdsgeest en het godsbeeld van de 19<sup>e</sup> eeuw waarin een goede priester pas mocht aankloppen aan de hemelpoort nadat hij voldoende zielen had gered. Vandaag zouden wij dit vertalen als 'Laat ons aandacht hebben voor de mens'.

## Het kunstwerk bestaat uit 5 stalen platen.

De eerste drie platen staan voor de "de mensen". Zij zijn onregelmatig doorgesneden, verwrongen, ze hebben 'beschadigingen', maar staan toch rechtop.

De vierde plaat, die merkbaar hoger is dan de andere, heeft onderaan een rechthoekige uitsnijding en bovenaan een vierkante uitsnijding. De onderste uitsnijding is als een open deur. Wie je ook bent, wat het leven je ook heeft gebracht, iedereen zonder onderscheid is welkom. Het is een beeld dat als geen ander past bij een huis van Don Bosco. Het bovenste vierkant verwijst naar de religieuze kunst waarin het vierkant een symbool is voor het goddelijke, het heilige.

*'Da mihi animas' is een werk van Koen Lemmens en werd gerealiseerd in het atelier Staal 64 van Stefan Custers.*

## Dit sluit aan bij de missie van Don Bosco:

'Vanuit een christelijke bewogenheid doch met respect voor ieders eigenheid en levensbeschouwelijke overtuiging, plaatsen wij ons in de stroom van de maatschappelijke ontwikkelingen'.

De vijfde plaat, blinkend als een spiegel, staat voor zelfrealisatie.

Wij hopen dat wij iedereen die door de open deur bij ons binnenkomt, mogen helpen om

stappen te zetten in zijn of haar groei naar geluk.

De vijf platen zijn met elkaar verbonden door een dik touw. Het is een verwijzing naar een ander kunstwerk dat in Becchi, het geboortedorp van Don Bosco, staat: een levensgroot beeld van Don Bosco die als koorddanser hemel en aarde dichterbij elkaar brengt ...

## TEN GELEID

In het kader van de herdenking van de geboorte van Don Bosco kozen de Salesianen van Don Bosco er voor om hun opvoedingsproject te hertalen naar vandaag. Mensen uit diverse werelden werden hierbij betrokken en zochten naar datgene wat vandaag essentieel is.

In navolging hiervan gingen ook medewerkers van Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen aan de slag. Het was hun betrachting om het opvoedingsproject en dat wat werkt binnen de hulpverlening, samen te brengen tot één geheel. Snel werd duidelijk dat het kerngegeven van een adequate hulpverlening en van het opvoedingsproject, met elkaar samenvallen: namelijk de kwaliteitsvolle relatie tussen hulpverlener en cliënt.

Een kwaliteitsvolle relatie heeft niet enkel met de persoonlijkheid van de hulpverlener te maken, doch ook met zijn deskundigheid en de context waarbinnen dit alles gebeurt. Deze drie aspecten werden met elkaar verweven bij het uitzetten van de mijlpalen als kader voor de hulpverlening, het omschrijven van onze missie, het expliciteren van onze visie en ten slotte de vertaling naar verwachtingen ten aanzien van onze medewerkers.

Zo trachten wij de wens die uitgaat van het kunstwerk van Koen Lemmens te vertalen naar diegenen die vandaag hulp vragen. In de hoop dat zij die bij ons ook kunnen vinden ...

*Mark Tips, salesiaan van Don Bosco,  
Voorzitter*

## KRACHTLIJNEN VAN JEUGDHULP

### DON BOSCO VLAANDEREN

#### Missie

Onze missie is kwetsbare jongeren en hun omgeving te ondersteunen en te versterken om hen meer weerbaar te maken en meer kansen te geven. Iedereen heeft recht op een

levenskwaliteit zoals die wordt beschreven in de Verklaring van de Rechten van de Mens en de Verklaring van de Rechten van het Kind. Wij laten ons inspireren door de boodschap en het bewogen handelen van Don Bosco en de christelijke waarden.

## Visie

Wij bieden hulp aan jongeren in kwetsbare en verontrustende leefsituaties. Een aantal van hen hebben een gedrags- en emotionele stoornis als diagnose gekregen. Centraal in onze visie staat het samenwerken met het gezin en de bredere context van de jongere. 'Netwerken' is essentieel in de visie van Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen.

## Aanbod

Ons hulpaanbod is gericht op het opvoeden en begeleiden van jongeren. Door hun last te erkennen en in een context te plaatsen, neemt de veerkracht van de jongere toe. Door het aanbieden van een waaier aan activiteiten krijgt de jongere de kans om zijn talenten te ontplooien.

## Relationeel

Hulpverlening zien we als een relationeel gebeuren waarin de kracht van de ontmoeting centraal staat. Het verkennen van de noden en de hulpvraag gebeurt in een dialoog tussen jongere, gezin en hulpverlener. Deze dialoog is het begin van een herverbindend proces.

## Participatie

Wij streven er naar om de jongere en zijn gezin een zo groot mogelijke inbreng in en invloed op het hulpverleningsgebeuren te geven om hen zo meer greep te geven op hun leven. Er wordt gewerkt aan een breed mandaat door passende zorg en het opbouwen van verdienste.

## Proces

De hulpverlening wordt gezien als een motor van verandering die ervoor zorgt dat de jongere en het gezin sterk genoeg worden om, samen met een ondersteunend netwerk, het roer weer in eigen handen te nemen. De hulpverlening probeert de verbinding tussen de gezinsleden te bevorderen, waardoor ze meer autonomie en meer greep op hun leven krijgen. Het ruimere doel is kwetsbare gezinnen een betekenisvolle plek geven in de samenleving.

## Diversiteit

Als hulpverleners hebben we belangstelling, waardering en respect voor de diversiteit aan oplossingen die personen hebben gevonden voor de opgaven waarmee ze in hun leven geconfronteerd worden. We hebben steeds oog voor de aanwezige krachten.

## Methoden

Er wordt methodisch gewerkt vanuit diverse kaders waarbij het contextueel denken, de narratieve benadering, het oplossings- en krachtgericht werken en het concept 'nieuwe autoriteit' centraal staan.

## Profiel

Van de hulpverlener wordt verwacht dat hij op een deskundige manier een relatie aangaat met de jongere, het gezin, het team en de organisatie. Medewerkers hebben de plicht om proactief in te spelen op wijzigende omstandigheden en om op maat te werken. Zij staan open voor opbouwende kritiek die bijdraagt tot hun persoonlijke en professionele groei. Zij worden ondersteund via teamsupervisie en vorming.

## Samenwerking

Samenwerking met andere (gespecialiseerde) diensten is een belangrijke krachtbron om gezinnen te versterken. Vanuit die samenwerking ontstaan ook mogelijkheden om met de gezinnen te werken aan het doorbreken van uitsluiting en isolement.

## Organisatie en cultuur

Ons opvoedings- en begeleidingsproject is systematisch verankerd in de organisatiecultuur waarin het geloof in een opvoeding van hoop, verbondenheid en vertrouwen centraal staat. Deze waarden geven we ook mee aan de jongeren en de gezinnen. Ze komen ook tot uiting in de open communicatie op alle niveaus en in de

keuzes die gemaakt worden bij de uitbouw van de organisatie.

## MISSIE

Het netwerk 'Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen' verenigt de krachten van een aantal diensten en voorzieningen om – geïnspireerd door Don Bosco – met jongeren en hun leefomgeving te bouwen aan meer welzijn en geluk.

Onze begeleiding, gekenmerkt door menselijk respect, richt zich tot maatschappelijk kwetsbare en gekwetste jongeren en de mensen die hen omringen. Onze bijzondere aandacht gaat daarbij naar jongeren die niet zomaar aanspraak kunnen maken op hulp.

Jongeren en hun omgeving zijn voor ons volwaardige partners. Wij benaderen hen in hun totaliteit, geven ruimte aan hun eigen inbreng en spreken hen aan op hun kwaliteiten en mogelijkheden.

Uitgaande van de gestelde hulpvraag streven wij naar een optimale en tegelijk haalbare vorm van ondersteuning.

Vanuit een christelijke bewogenheid doch met respect voor ieders eigenheid en levensbeschouwelijke overtuiging, plaatsen wij ons in de stroom van maatschappelijke ontwikkelingen.

Wij kiezen steeds voor bekwame, goed opgeleide medewerkers die we ondersteunen en stimuleren om te groeien in deskundigheid en bewogenheid. Permanente vorming en ontwikkeling zijn daarbij sleutelbegrippen. In het streven naar een kwaliteitsvol aanbod laten we ons telkens uitdagen door nieuwe inzichten in de hulpverlening én inspireren door cliënten en medewerkers.

Voor onze organisatie en werking dient het opvoedingsproject 'Opvoeden met Don Bosco als gids en tochtgenoot' als een kompas.

Door deze missie te realiseren, wenst 'Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen' bij te dragen tot een betere levenskwaliteit en een menswaardigere samenleving.

# HULPVERLENINGSVISIE

## 1. Waarom doen wij aan hulpverlening?

Ons engagement in de hulpverlening is één van de mogelijke vormen van solidariteit die ontstaan is uit een diep besef van lotsverbondenheid, niet alleen met de eigen kring en de eigen samenleving, maar met alle mensen. Hierbij vertrekken wij vanuit de gedachte dat de zin van het leven zijn grond vindt in de ontmoeting met de andere.

Als hulpverleners hebben wij daarom belangstelling, respect en waardering voor de diversiteit aan oplossingen die mensen gevonden hebben voor de opgaven waarmee ze in hun leven geconfronteerd worden.

Tevens onderschrijven wij dat iedereen recht heeft op een levenskwaliteit zoals die wordt beschreven in de Verklaring van de Rechten van de Mens en de Verklaring van de Rechten van het Kind. Wij dragen er actief toe bij dat mensen de middelen en de kansen krijgen om deze rechten te realiseren.

Onze missie omschrijft dit als volgt: "Het netwerk 'Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen' verenigt de krachten van een aantal diensten en voorzieningen om – geïnspireerd door Don Bosco – met jongeren en hun leefomgeving te bouwen aan meer welzijn en geluk ... Door deze missie te realiseren, wenst 'Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen' bij te dragen tot een betere levenskwaliteit en een menswaardigere samenleving".

## 2. Onze benadering van hulpverlening

Ons hulpaanbod is gericht op opvoeding en op factoren die dit proces beïnvloeden. Als hulpverlener bieden wij een kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning aan kinderen, jongeren en hun context die in een problematische of verontrustende situatie leven. Vaak wordt deze situatie gekenmerkt door sociale uitsluiting die zich over meerdere gebieden uitstrekt.

Hulpverlening is voor ons een dialoog tussen cliënt en hulpverlener. De cliënt geeft ons toestemming om op zijn terrein te komen. Dit is een bijzonder mandaat dat cruciaal is voor

het vervolgproces.

Ondanks de sturende invloed die van ons als hulpverleners uitgaat, blijft de cliënt steeds eigenaar van zijn traject.

Dat betekent dat de cliënt inspraak heeft in de manier waarop er vorm gegeven wordt aan de hulpverlening. Hij wordt gezien als deskundige op het gebied van zijn leven en oefent vanuit deze gelijkwaardige positie invloed uit op onze wijze van hulpverlenen.

De verantwoordelijkheid voor verandering is een gedeelde verantwoordelijkheid. Als hulpverleners scheppen wij de voorwaarden voor het hulpverleningsproces. Dat is onze deskundigheid. Wij vertrekken van de hulpvraag en de noden van de jongere en mensen in zijn omgeving. Door kracht- en oplossingsgericht te werken, stimuleren wij hun zelfredzaamheid en bieden hen perspectief. Daarbij geloven wij in de veerkracht van iedere cliënt.

Door samen doelen op te stellen, stimuleren wij de cliënt om op zijn tempo gestalte te geven aan zijn leertraject. Het is onze taak om te zorgen voor een deskundige, brede, multidisciplinaire ondersteuning van de hulpvraag waarbij wij de cliënt uitdagen op zijn tempo zijn doelen te realiseren. Daarbij kiezen wij uitdrukkelijk voor een integrerende benadering. Wij vinden het van het grootste belang om de context van de cliënt hierbij te betrekken en deze indien nodig te activeren.

Naast het mandaat dat wij krijgen van de cliënt, hebben wij als hulpverleners ook een maatschappelijk mandaat. Dit houdt in dat wij aan de slag gaan met cliënten in opdracht van de overheid wat een welbepaalde verantwoordelijkheid met zich meebrengt.

Dit alles doen wij vanuit een perspectief van hoop. Fundamenteel benaderen wij hulpverleningsvragen daarom als zingevingsvragen: "Hoe sta ik in deze wereld? Van waar kom ik? Met wie ben ik verbonden? Waar ga ik naartoe?"

### 3. Wetenschappelijke inzichten en ons opvoedingsproject als grondslag

Onze visie op hulpverlening stelt de kwaliteit van de hulpverleningsrelatie (zich begrepen voelen, een cliëntgestuurde relatie, therapeutisch verbond) centraal. De impact van deze relatie weegt immers zwaarder door dan de vorm van de behandeling of de theoretische



basis van de gebruikte methoden<sup>1</sup>. Om de kwaliteit van deze relatie te borgen, grijpen wij terug naar de vertaling van ons opvoedingsproject zoals verwoord in de tekst “**Basishoudingen vanuit een visie voor de medewerkers van Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen**”.

Naast de kwaliteit van de relatie zetten wij maximaal in op de participatie van de cliënt (zijn werkende kracht, zijn diepgaande inspanning, zijn zorg voor zijn eigen ontwikkeling, zijn mate van eigen sturing). Daarbij zoeken wij naar een evenwicht tussen contextbegeleiding en individuele begeleiding en dit door goed opgeleide en deskundige hulpverleners<sup>2</sup>.

Onze **kracht- en oplossingsgerichte<sup>3</sup> handelingsplanning** vertrekt vanuit een heldere probleemdefinitie en het opsporen van de krachtbronnen van de cliënt<sup>4</sup>. Een probleem definiëren wij als ‘de wens van de cliënt om tot verandering te komen en waarbij hij geholpen wordt door middel van vragen die wij hem stellen’. Het eigenaarschap over de antwoorden laten wij uitdrukkelijk bij de cliënt. Het is deze maieutiek, het begeleidend en sturend doorvragen dat leidt tot verandering in de beleving en de perceptie van de cliënt.

Een **emancipatorische aanpak<sup>5</sup>** sluit aan bij het krachtgericht werken. Als hulpverlener helpen wij situaties zo te ordenen dat ze als groeimogelijkheden worden ervaren. Situaties structureren wij tot ze hanteerbaar worden voor de cliënten, uiteraard met voldoende aandacht en respect voor hun individuele verscheidenheid (**empowerment<sup>6</sup>**).

Dit alles vullen wij aan met ideeën en methodes uit meer specifieke modellen (cfr. bijlage). Nieuwe inzichten toetsen wij op hun meerwaarde en integreren wij in onze werking.

## 4. Richtinggevend voor de hulpverlener

### 4.1. Als persoon

Als persoon geeft de hulpverlener cliënten het gevoel dat hij hen begrijpt, dat hij hen respecteert, dat hij authentiek en transparant is en bekwaam is om cliënten verder te helpen.

Tegelijkertijd is hij zich bewust van de spanningsvelden die zich kunnen voordoen bij het aangaan van een hulpverleningsrelatie: de cliënt die sturing verwacht, maar tegelijkertijd de regie in eigen handen wil houden; de cliënt die nabijheid verwacht, terwijl de hulpverlener een gezonde afstand wil bewaren; de vraag van de cliënt om zijn situatie te aanvaarden naast het gegeven dat de hulpverlener ook het maatschappelijk perspectief dient in te brengen; het recht op continuïteit en naadloosheid in hulp tegenover de

realiteit dat dit niet altijd waargemaakt kan worden ...

Als hulpverlener werken wij steeds in een team en in de geest van 'Together Each Achieves More'. Wij leren uit ervaringen en van feedback. Wij proberen niet alleen de krachten van cliënten aan te spreken, maar ook die van onze collega's.

Ook in bijzonder geladen problematische situaties is respect voor de integriteit van alle betrokkenen een noodzakelijke voorwaarde.

## 4.2. Als expert van het gewone leven<sup>7</sup>

Ter Horst (1994) beschrijft eigenschappen van de hulpverlener en de omgeving die er kunnen toe bijdragen dat het gewone leven zich herstelt. Een hulpverlener gaat een relatie aan met de cliënt waardoor er een verbondenheid ontstaat en de cliënt het gevoel krijgt iemand te zijn. In zijn handelen komen de dialogische grondvormen (aanraken, verzorgen, samen koken, erop uit trekken...) op natuurlijke wijze tot hun recht. Van onze medewerkers verwachten wij tevens dat zij over voldoende vitaliteit beschikken: "Alleen daar waar overvloed aan leven is, kan nieuw leven ontstaan en kan het leven zich herstellen". (ter Horst, 1994, p. 19)

Niet enkel 'therapeutische' situaties maar ook situaties in het dagelijkse leven bieden kansen om cliënten tot verandering te laten komen. Pedagogische grondvormen bieden stimulansen voor persoonlijke ontwikkeling (pedagogiek) en creëren situaties waarop wij intentioneel anticiperen in functie van verandering (orthopedagogiek).

Op dit vlak is er een sterke link tussen de manier waarop wij aan hulpverlening doen en de 'kwalitatieve aanwezigheid' als een centraal gegeven in ons opvoedingsproject. Daarbij denken wij aan tafelmomenten, huisbezoeken, sport en spel, een losse babbel met een ouder, het begeleiden van huiswerk ... Het zijn bijzondere momenten om persoonlijk en ongedwongen contact te hebben, om je interesse te betonen.

Door het actief beïnvloeden van het leefklimaat evolueert het tot een groeibevorderend klimaat.

# 5. Geïntegreerd in de organisatie

## 5.1. Het opvoedingsproject van Don Bosco verankerd in onze organisatie<sup>8</sup>

Ons opvoedingsproject is systematisch verankerd in de organisatie-cultuur waarin het geloof in een opvoeding van hoop, verbondenheid en vertrouwen centraal staat. Het wordt gekenmerkt door aandacht voor zingeving en zingevingsvragen. Het vertaalt zich in onze beleidsplannen, de basishoudingen van de hulpverlener, een cliëntvriendelijke infrastructuur met voldoende ruimte voor sport en spel ...

## 5.2. Participatie van de cliënt

Niet enkel in het hulpverleningstraject is de cliënt de sturende kracht, ook binnen de organisatie wordt zijn stem gevalideerd. Zowel op informele als formele momenten vertelt hij ons veel over de manier waarop wij met hem omgaan. Van onze medewerkers verwachten wij alert te zijn voor deze signalen en ze naar waarde te schatten. Een laagdrempelige en opgevolgde klachtenprocedure werkt hierbij ondersteunend.

## 5.3. Beleidsmatige keuzes

In het belang van de cliënt heeft iedere medewerker, welke positie hij in de organisatie ook bekleedt, de plicht om op een zorgzame wijze feedback te geven zonder onderscheid te maken tussen functies.

Het functionele organigram biedt een duidelijke structuur, installeert een expliciet verwachtingspatroon waaraan functies en teams moeten voldoen en zorgt voor optimale randvoorwaarden als basis voor een efficiënt coachend leiderschap.

Coachend leidinggeven zit verankerd in het personeelsbeleid en laat medewerkers groeien in hun taak en hun gevoel voor verantwoordelijkheid. Vanuit een dialogale houding evalueert de leidinggevende de werkzaamheden en de knelpunten, stimuleert hij medewerkers om proactief te handelen en daagt hij hen uit om te experimenteren en te leren uit fouten. Tevens stemt hij de teamidentiteit af op het verwachtingspatroon van de organisatie. Bewust van de kracht van symbolisch leiderschap handelt de leidinggevende consequent vanuit deze uitgangspunten.

## 5.4. Keuzes met betrekking tot een hulpverleningsorganisatie

Naast het functionele organigram kennen wij nog het hulpverleningsorganigram met zijn eigen wetmatigheden. Hierbij hebben lijnfuncties niet per definitie het mandaat om de hulpverlening aan te sturen. De keuze voor een vraaggerichte, modulaire werking

impliceert dat wij de hulpverleningsprocessen horizontaal aansturen. Cliëntgericht denken vraagt van medewerkers om proactief in te spelen op wijzigende omstandigheden en om maatwerk te leveren. Zij zoeken interdisciplinair en doelgericht naar oplossingen in de wetenschap dat hulpverleningstrajecten niet lineair, maar circulair verlopen. Daarbij streven zij naar een planmatige, duurzame en aanklampende hulpverlening. De werking en de structuur wordt zo georganiseerd dat er in de mate van het mogelijke naadloze zorg wordt geboden, ook bij verandering van de modules die de cliënt gebruikt.

Vermits hulpverlening een teamgebeuren is, sturen wij veranderingen aan vanuit een dynamisch kader. Ook teamwerking zien wij immers als een circulair gebeuren. Goed samenwerken is het resultaat van wat tussen mensen gebeurt. Elk teamgedrag als inzet wordt gevalideerd.

Deskundigheid is hierbij van cruciaal belang. Wij beschouwen dit als een gedeelde verantwoordelijkheid van medewerker en organisatie. Daarom bieden wij de medewerker begeleiding en persoonlijke ontwikkelingskansen binnen een veilige omgeving. Door middel van vorming, training en collegiale kennisoverdracht stimuleren wij hem om te groeien in zijn job, in zijn kijk op de organisatie en op de hulpverlening.

## 5.5. Deugdelijk bestuur

Vanuit onze missie erkennen wij dat onze cliënten de eerste belanghebbenden zijn in onze organisatie. Verder kiezen wij ervoor om zorgzaam en met aandacht voor duurzaamheid, het wettelijk kader en de ecologie om te springen met de (overheids-)middelen. Op die manier willen wij een meerwaarde creëren die ten goede komt aan de cliënt en aan de maatschappij. Over de wijze waarop wij dit realiseren, willen wij op een transparante en eerlijke manier communiceren naar de overheid, de congregatie, de medewerkers en andere belanghebbenden.

Op de diverse niveaus (raad van bestuur, directie, teams...) besturen wij op zo 'n manier dat dit leidt tot een zo groot mogelijke participatie. Daarbij wordt elk bestuursniveau op regelmatige basis tot kritische zelfreflectie over het eigen handelen uitgedaagd.

## 5.6. Sociaal ondernemerschap

'Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen' stelt zich in haar missie tot doel om samen te bouwen aan meer welzijn en geluk voor jongeren en hun leefgemeenschap. Aan dit geluk willen wij

meebouwen door te zorgen dat jongeren en gezinnen weer toegang krijgen tot het maatschappelijk leven. Daarom zullen wij ons hulpverleningsmodel blijvend afstemmen op maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe noden.

## BASISHOUDINGEN VANUIT EEN VISIE

## VOOR MEDEWERKERS VAN JEUGDHULP DON

## BOSCO VLAANDEREN

### Geïnspireerd

Vanuit innerlijke bewogenheid én persoonlijke inspiratie neem je je engagement in de hulpverlening op. Je bent bereid te werken vanuit een christelijk mens- en maatschappijbeeld en je praktijk daaraan te toetsen. De figuur van Don Bosco en het salesiaans opvoedingsproject zijn daarbij bevoorrechte bronnen.

### Kwalitatief aanwezig

Je bent geraakt door het kwetsbare en gekwetste bij jongeren en gezinnen. Op een persoonlijk en professioneel onderbouwde manier treed je in relatie met hen. Door je interesse, je positieve betrokkenheid, je hartelijkheid, je rechtstreeks spreken en je dagelijks meeleven zorg je voor een relatie die groei mogelijk maakt.

### In dialoog

Je kiest voor dialoog en overleg en dat op alle niveaus. Zowel met cliënten als collega's streef je naar een heldere en onbevangen communicatie. Je staat open voor hun inbreng en laat je erdoor verrijken. Ook wanneer het moeilijk gaat, bij conflicten en crisissen blijf je inzetten op de relatie in de overtuiging dat dit expliciete kansen tot contact en verandering kunnen zijn.

### Waardengericht

Het doorgeven van waarden doe je niet met de grote trom of op een spectaculaire manier. Integendeel, je leeft voor, voedt op, begeleidt in het alledaagse, door wat je doet, zegt, bent ... Daarbij durf je keuzes te maken en wil je stootblok zijn voor jongeren die op zoek zijn naar wat voor hen wezenlijk is.

## Geëngageerd

Je engageert je om te werken aan menswaardigheid en duurzaamheid in de samenleving. Solidariteit, gelijkwaardigheid, een democratische aanpak, ecologisch bewustzijn, verantwoordelijkheidszin en een kritische geest kenmerken dit engagement. Je stimuleert ook je cliënten om geëngageerd deel te nemen aan het sociale gebeuren.

## Authentiek en transparant

Je bent authentiek en streeft echtheid in relaties na. Wat je zegt, strookt met wat je doet en omgekeerd. Je bent je bewust van je eigen noden en gevoeligheden en die van anderen. Je gaat hier gepast mee om en kiest doordacht wat je van jezelf deelt en wat niet. Hierbij communiceer je transparant over je intenties, keuzes en aanpak.

## Respect en erkenning voor het andere

Ouders zijn de eerste opvoeders. Jij wordt door hen betrokken bij de opvoeding van hun kinderen. Jouw manier van omgaan met de jongere en zijn gezin vertrekt vanuit een fundamenteel respect voor hen. Met een zekere mildheid en in het besef van je eigen kwetsbaarheid benader je hen. Je laat ruimte voor hun anders zijn en voor de keuzes die zij maken. Dit vertaalt zich in een partnerschap dat zowel de inzet van cliënten als jouw deskundigheid honoreert.

Als hulpverlener geef je ook aan waar jouw grenzen liggen en ga je daarbij uit van het nodige zelfrespect.

## Krachtgericht en integraal

Je zet ten volle in op het ontdekken en aanwenden van aanwezige krachten. Door een andere manier van kijken bied je cliënten nieuwe inzichten aan over zichzelf. Je benoemt waarin ze sterk zijn. Cliënten hebben je niet nodig om te horen waar zij tekort komen. Je gelooft dat de aanzet tot verandering vaak besloten ligt in wat er wel goed gaat.

In je contacten met cliënten heb je oog voor de totale manier waarop ze in het leven staan en herleid je hen niet tot bepaalde aspecten. Je waakt erover dat meerdere dimensies van het bestaan aan bod kunnen komen. Je zoekt samen met hen naar wat zin geeft aan hun inspanningen om te veranderen.

## Contextueel en verbindend

Je hebt steeds oog voor de gehele context waar de cliënten deel van uitmaken. Hierbij ga je mee op zoek naar betekenisvolle figuren, versterk je relaties die goed zijn, maak je contacten die verbroken of verloren gegaan zijn bespreekbaar en geef je hier samen betekenis aan. Vanuit een meerzijdig perspectief geef je erkenning aan ieders inzet en last.

## Professioneel

### Vasthoudend en volhardend

Je onderkent dat hulp vragen en aanvaarden een teken van grote inzet is. Veranderen is echter moeilijk. Daarom ben je tegelijkertijd erg vasthoudend. Je houdt het gestelde doel voor ogen en gaat telkens opnieuw in dialoog ook al loopt het proces niet steeds volgens wens.

### Doelgericht en veranderingsgericht

Samen met cliënten ga je op zoek naar perspectieven en doelen die voor hen belangrijk zijn. Vertrekkend van de aanwezige krachten motiveer je hen om met de gestelde doelen aan de slag te gaan.

### Structurerend

Je ordent de leefsituatie op zo een manier dat dit kansen tot ontwikkeling biedt. Daardoor krijgt je handelen een preventief karakter en dit zonder de intentie te hebben om bepaalde ervaringen of conflicten bij cliënten te vermijden.

### Samenwerkend en communicatief

In je samenwerking met collega's en andere betrokkenen maak je duidelijke afspraken en kom je deze zelf ook na. Je stelt je kritisch-loyaal op, werkt vanuit een gedeelde visie op hulpverlening en durft anderen aanspreken op hun functioneren. Het belang van de cliënt staat hierbij steeds voorop.

## Innovatief

Je bent mee verantwoordelijk voor je eigen professionele ontwikkeling en die van je organisatie. Je hebt aandacht voor evoluties binnen de hulpverlening en gaat in op kansen die zich voordoen. Je vertaalt ervaringen met cliënten naar begrippen en kaders en breekt een lans voor nieuwe inzichten en werkwijzen, ook al moet je hiervoor soms tegen de stroom in roeien.

## BIJLAGE

### Ideeën en methodes uit meer specifieke modellen

In de geest van de **contextuele hulpverlening** zoals die door Bösörményi-Nagy<sup>9</sup> ontwikkeld werd, hebben wij oog voor de 4 dimensies van de relationele werkelijkheid: de dimensie van de levensfeiten, de dimensie van de individuele psychologische factoren, de dimensie van de transactionele factoren en de relationeel-ethische dimensie. Wij situeren de cliënt in zijn context, werken verbindend, erkennen loyaliteiten, streven naar een rechtvaardige balans tussen geven en nemen, sporen bronnen van vertrouwen op ... Daarbij stellen wij ons steeds meerzijdig partijdig op.

Van W. ter Horst<sup>10</sup> nemen wij over dat ieder mens een 'verhaal' op zich is, een uniek verhaal over een leven en over de manier waarop deze mens een antwoord probeert te geven op wat zijn situatie van hem vraagt. Net als ter Horst zien wij het gedrag van een kind nooit los van de context waarin het functioneert. Verder weerhouden wij het grote belang van het pedagogisch handelen binnen dagelijkse situaties en de helende kracht die daarvan uitgaat ('herstel van het gewone leven').

Vertrekkend vanuit een hermeneutische benadering<sup>11</sup> zoekt de hulpverlener samen met de cliënt naar de betekenis van het verhaal van deze laatste. Problemen hebben te maken met hoe de cliënt zichzelf en de wereld interpreteert. De hulpverlener helpt de cliënt om zijn of haar interpretaties te herbekijken en zo nodig te wijzigen.



Om een complex fenomeen als opvoeding te kunnen verstaan en erover te kunnen spreken, baseren wij ons op de modellen van Kok<sup>12</sup>, Hellinckx<sup>13</sup> en Belsky<sup>14</sup>. Met hun wetenschappelijke kaders kunnen wij het opvoedingsproces in beeld brengen en interacties tussen gezinsleden en beïnvloedende factoren binnen en buiten het gezin beschrijven.

Daar waar J. Belsky de nadruk legt op de persoonlijkheid van de ouder om de pedagogische vaardigheden toe te passen, kijkt Patterson<sup>15</sup> naar de vaardigheden zelf. Zowel bij het versterken van de ouders in hun pedagogisch handelen als in de begeleiding van de jongeren maken wij gebruik van 5 pedagogische vaardigheden:

1. Positieve betrokkenheid: het onvoorwaardelijk zorg dragen voor een kind, interesse tonen, samen leuke activiteiten doen.
2. Positief bekrachtigen: voorwaardelijk; als een kind positief of gewenst gedrag laat zien volgt een compliment, materiële beloning of gezamenlijke activiteit.
3. Probleemoplossende vaardigheden: volwassenen in de omgeving van het kind staan model voor een constructieve manier van problemen aanpakken.
4. Leiding geven en grenzen stellen: het bieden van structuur en regels en op een correcte manier omgaan met regelovertradingen.
5. Monitoring: zicht houden op het gedrag van het kind, voldoende toezicht houden.

Vanuit de dagelijkse ervaringen stellen wij vast dat veel van de ons toevertrouwde jongeren worstelen met autoriteit en gezag. De concepten 'Geweldloos verzet' en 'Nieuwe autoriteit', ontwikkeld door professor Haim Omer<sup>16</sup>, bieden een kader om deze jongeren en hun ouders hierbij te ondersteunen. Het helpt om efficiënt om te gaan met agressief of zelfdestructief gedrag. Samen met de ouders trachten wij de autoriteit te herstellen.

## Eindnoten

1. WAMPOLD, B. E., *The Great Psychotherapy Debate: models, methods and findings*, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Publishers, 2001. Wampold onderzocht de effectiviteit van de psychotherapie en kwam tot de conclusie dat de vorm van de behandeling geen doorslaggevende factor is, evenmin als de theoretische basis van de gebruikte technieken. Het geloof van de therapeut in de gebruikte technieken, zijn persoonlijkheid en het verbond tussen therapeut en cliënt (vertrouwen, motivatie, medewerking van de cliënt en de empathische respons van de therapeut) zijn daarentegen wel van belang.
2. MACSENAERE, M., ESSER, K., *Was wirkt in die Erziehungshilfe? Wirkefaktoren in Heimerziehung und andere Hilfearten*, München, Ernst Reinhardt Verlag, 2012. Professor Michaël Macsenaere is directeur van het Institut für Kinder- und Jugendhilfe en doceert aan de Johannes Gutenberg-Universität Mainz. Hij deed belangrijk onderzoek naar de effectiviteit, de efficiëntie en de werkende factoren van de hulpverlening.
3. CAUFFMAN, L., *Simpel. Oplossingsgerichte positieve psychologie in actie*, Den Haag, Boom Lemma uitgevers, 2013. Oplossingsgerichte therapie werd begin jaren tachtig ontwikkeld in de USA door Steve de Shazer en Insoo Kim Berg. Hun werk was een logisch verder

- zetten van de systeemtherapeutische benadering van het Mental Research Instituut in Palo Alto.
4. Wij zouden hier kunnen verwijzen naar een verhaal over Don Bosco uit de salesiaanse traditie waarin verteld wordt dat hij aan Bartolomeo Garelli zou gevraagd hebben: "Wat kun je dan wel? Fluiten misschien?" Door op zoek te gaan naar de krachtbronnen van cliënten doen wij een appel op hun persoonlijk kapitaal.
  5. Emancipatie, zoals binnen de institutionele pedagogiek beschreven, benadrukt de zelfwerkzaamheid van de cliënt. Wij gelovendat de cliënt zelf vorm en inhoud kan geven aan zijn leven en wij willen hem sterken in het verwerven van controle over zijn bestaan.
  6. VAN REGENMORTEL, T., *Empowerment en Maatzorg. Een krachtgerichte psychologische kijk op armoede*, Leuven/Leusden, Acco, 2002. Empowerment is een proces van versterking waardoor individuen, gemeenschappen en organisaties zelf greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving.
  7. TER HORST, W., *Herstel van het gewone leven. Een handleiding voor de alledaagse opvoeder in de problematische opvoedingssituatie*, Houten, Bohn Stafleu van Loghum, 2006. In dit praktijkboek stelt ter Horst zich de vraag wat er door opvoeders gedaan kan worden voor het herstel van het gewone leven. Geen specialistische therapieën, maar een handreiking voor de dagelijkse praktijk staat centraal.
  8. *In dialoog met Don Bosco. Een opvoedingsproject*, Sint-Pieters-Woluwe, Don Bosco Centrale, 2001, hoofdstuk 6.
  9. BÖSZÖRMENYI-NAGY, KRASNER, B., *Tussen geven en nemen. Over contextuele therapie*, Haarlem, De Toorts, 1994. BÖSZÖRMENYI-NAGY, *Grondbeginselen van de contextuele benadering*, Haarlem, De Toorts, 2000. Nagy was in 1963 medeoprichter van het Family Institute of Philadelphia. Belangrijk in Nagy's werk is het begrip intergenerationale loyaliteit. Tussen de generaties, tussen ouders en kinderen bestaat een existentiële band. Omdat het kind door zijn ouders ontstaat, moet het loyaal zijn aan hen. Daarbij valt een primaire (bij de geboorte ontstane) en secundaire (bij opvoeding en verzorging ontstane) loyaliteit te onderscheiden. Verstoring van de loyaliteit kan ernstige gevolgen hebben.
  10. TER HORST, W., *Algemene orthopedagogiek. Proeve van een theorie-concept*, Kampen, Uitgeverij Kok, 1973. Als orthopedagogische metafoer vertrekt ter Horst van de "belemmering van de dialoog". Hij kiest voor een mensbeeld waarin de mens persoon wordt in de ontmoeting met anderen. De dialoog (ontmoeting) kan door allerlei factoren belemmerd of beperkt worden. Ter Horst zet zich sterk af tegen de idee dat de orthopedagogie zich primair moet richten op therapie. Opvoeding dient centraal te staan. Hij lanceerde de term "problematische opvoedingssituatie".
  11. De hermeneutische benadering tracht het verhaal van de ander te begrijpen: de mens als 'tekst' met een eigen taal. Gedrag wordt daarbij gezien als een vorm van betekenisverlening. Ieder mens geeft op een unieke, persoonlijke manier betekenis aan het leven en de wereld om hem heen. Deze betekenisverlening wil ook gedeeld worden en niet in zichzelf gesloten blijven: het levensverhaal wil gekend zijn. De hermeneutische benadering typeert problemen vooral als interactieproblemen tussen de mens en zijn omgeving.
  12. KOK, J.F.W., *Specifiek opvoeden. Orthopedagogische theorie en praktijk*, Utrecht, De Tijdstroom, 1997. Opvoeden is voor Kok het in relatie staan van opvoeder en opvoeding. Hij beschrijft dit als een interactief proces waarbij beide partners elkaar beïnvloeden. Hij benadrukt dat het een proces is waarin voor kinderen kansen op ontwikkeling worden geschapen. Het kind presenteert zich in de interacties met de opvoeder als ontwikkelende persoon. Volgens Kok zijn er drie assen waarop een kind zich ontwikkelt: cognitief, affectief en conatief. Het pedagogische aanbod is de manier waarop opvoeders concreet gestalte geven aan hun opvoedend handelen. Dit wordt zichtbaar op drie manieren: (1) de wijze waarop de opvoeder zich als persoon present stelt, (2) de manier waarop hij een klimaat schept dat persoonlijkheidsgroei bevordert en (3) de hantering van de leefsituaties zodat die optimale kansen bieden tot zelfontplooiing. Dit opvoedend handelen is een functioneel proces.
  13. HELLINCKX, W., GRIETENS, H., GEERAERT, L., *Hulp bij opvoedingsvragen: opvoedingsondersteuning tussen 3 en 10 jaar*, Leuven, Garant, 2002. Het model van Hellinckx ziet opvoeding als een afstemmingsproces tussen de pedagogische vraag die het kind stelt en het pedagogisch aanbod dat de opvoeder hierop kan bieden. Elk kind heeft zijn eigen persoonlijkheid waardoor het een eigen pedagogische vraag stelt of een bepaalde pedagogische behoefte heeft. Voor elk kind zijn de sociale noden op het vlak van affectie, structuur en ondersteuning anders. Dit wil zeggen dat elk kind op een bepaalde manier

aandacht, hulp, regels en grenzen vraagt. Hiertegenover staat het pedagogisch aanbod dat de opvoeders kunnen geven. Ook zij zijn uniek door hun pedagogisch besef, inzicht, waarden, pedagogische vaardigheden, persoonlijkheid, echtelijke relatie, sociale context, genetische factoren en opvoedingsgeschiedenis. Naast de pedagogische vraag en het pedagogisch aanbod is er in de opvoeding ook nog sprake van een pedagogisch klimaat en een pedagogische situatiehantering. Het klimaat is de sfeer waarin het opvoedingsgebeuren zich afspeelt. Dit wordt in grote mate bepaald door de kwaliteit van de relatie tussen opvoeders en kinderen. Naast het pedagogisch klimaat is er de situatiehantering. Dit is de manier waarop tal van situaties die binnen het gezin voorkomen, gehanteerd worden.

14. BELSKY, J., *The Determinants of Parenting: A process model*, in *Child Development* 55 (1984)1, p. 83-96. Het model van Belsky vertrekt vanuit het gedrag van het kind. Dit gedrag wordt beïnvloed door verschillende kindkenmerken zoals temperament, persoonlijkheid en intelligentie. Er is een duidelijke wisselwerking tussen het kind en zijn omgeving. In deze omgeving zitten de school, vrienden, broer en zus. In het midden van het model staat het opvoedkundig handelen van de opvoeder, dat als bufferend systeem werkt op alle factoren van de opvoeding. Dit opvoedkundig handelen vertaalt zich in verschillende ouderlijke vaardigheden: toezicht houden, positieve betrokkenheid, positieve bekrachtiging, disciplineren en probleemoplossend gedrag. Er zijn verschillende factoren die op deze vaardigheden inwerken. Zo werkt de eigen kindertijd van de opvoeder door in de persoonlijkheid van de opvoeder, hetgeen dan weer effect heeft op het opvoedkundig handelen.
15. PATTERSON, G. R., REID, J.B., DISHION, T. J., *Antisocial boys: social interactional approach*, Castilla Publications, 1992. Patterson stelt dat door zeer bewust in te spelen op de kwaliteiten van de vijf pedagogische vaardigheden, heel wat moeilijkheden en conflicten kunnen voorkomen worden. Deze vaardigheden zijn: leiding geven en grenzen stellen; monitoring; positieve betrokkenheid; positieve bekrachtiging; probleemoplossend (leren) handelen.
16. HAIM OMER, *Geweldloos verzet in gezinnen*, Houtem, Bohn Stafleu van Loghum, 2007. HAIM OMER, *Nieuwe autoriteit: samenwerken aan een krachtige opvoedingsstijl thuis*, op school en in de samenleving, Amsterdam, Hogrefe Uitgevers, 2011. Geïnspireerd door Gandhi, gecombineerd met ideeën uit de systeemtheorie en de hechtingstheorie, ontwikkelde de Israëlische psycholoog Haim Omer een nieuwe benadering om agressief en destructief gedrag van jongeren te stoppen en hen weer verantwoordelijkheid te leren nemen voor eigen welzijn en gedrag. De kern van deze benadering is een houding van aanwezigheid en investeren in je kind/leefgroep in combinatie met een duidelijke stellingname van de opvoeder op een vastberaden, maar strikt geweldloze en niet-escalerende wijze tegen het ongewenste gedrag.

## Maken deel uit van het netwerk Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen

### VZW Jeugdwerk Don Bosco Gent-Eeklo

Observatie- en behandelingscentrum De Waai	<i>Waaistraat 6, 9900 Eeklo</i>
Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum De Waai	<i>Zuidmoerstraat 158, 9900 Eeklo</i>
Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum Jongerenhuis	<i>Onderstraat 59, 9000 Gent</i>

### VZW Jongerenwerking Don Bosco Genk

Jongenstehuis Don Bosco	<i>Sint-Martensbergstraat 36, 3600 Genk</i>
Dagcentrum De Passer	<i>Sint-Martensbergstraat 38, 3600 Genk</i>

### VZW Jeugdcentrum Don Bosco

Dagcentrum De Wip	<i>Deken Michielsstraat 89, 1500 Halle</i>
-------------------	--

### VZW De Vesten

Beukenhof	<i>Ouderijstraat 2, 2500 Lier</i>
-----------	-----------------------------------

Vreugdeborg

*Van Peborghlei 31, 2640 Mortsel*

**VZW Werk van Don Bosco**

Dagcentrum De Takel  
Jeugdhuis De Takel  
Crisisopvang De Takel

*Elisabethlaan 221, 8400 Oostende  
Elisabethlaan 221, 8400 Oostende  
Elisabethlaan 221, 8400 Oostende*

**VZW Werk van Don Bosco**

Jongenstehuis Don Bosco  
Stuw Lier  
Stuw Heist

*Broechemsesteenweg 100, 2531 Vremde  
Ouderijstraat 4, 2500 Lier  
Noordstraat 25/5, 2240 Heist-op-den-Berg*